

Sendes til magnus.brunes@ft.dk og sou@ft.dk

Der tillades offentliggørelse af dokumentet

Høringssvar til L 68: Forslag til lov om ændring af lov om social service.

(Ro og stabilitet for udsatte børn og styrkelse af forældrenes retssikkerhed i anbringelsessager).

af Hanne Ziebe, advokat (H)

Mine generelle bemærkninger til forslaget:

Det forudsættes i bemærkningerne til lovforslaget at :

”Den foreslåede ordning vil ikke ændre på de skærpede indholdsmæssige og processuelle krav, der gælder, når der træffes afgørelse om at anbringe et barn eller den ung uden for hjemmet efter servicelovens § 58, herunder også ved genbehandlinger af anbringelsessagen efter de fastsatte genbehandlingsfrister, jf. nedenfor. ” jf. pkt. 2.1.2, 15. afsnit.

Det er ikke min opfattelse, at forudsætningen om, at ”skærpede indholdsmæssige og processuelle krav”, der angives at skulle gælde i tvangsfjernelsessager, er korrekt. Det er derimod min opfattelse, at de processuelle krav er meget svækkede og uden reelt indhold. Jeg har følgende bemærkninger om de eksisterende processuelle krav:

- Tidspunktet for møde i Børn- og unge- udvalget (B/U) og i Ankestyrelsen (AS) aftales ikke familien eller familiens advokat men blot fastsat af myndighederne. Kan advokaten ikke møde på det fastsatte tidspunkt, må familien ud og finde en advokat eller møde uden.
- Sagsakter sendes først til advokaten 7 dage før mødet, hvorfor der i praksis ikke er mulighed for at indhente yderligere sagsakter.
- Den afsatte tid til møderne i B/U og i AS er omkring 20 min.
- AS indleder gerne sine møder med at oplyse, at ”udvalget har læst sagens akter, så vi vil bare gerne høre, hvad der er sket siden sidst.” Dermed opfordres advokaten til ikke at kommentere indholdet af sagsakterne.
- Retsmøderne er meget korte, og der sker oftest meget sumerisk behandling af sagen. I de seneste sager, jeg har deltaget i, har tidsforbruget været mellem 36 – 41 minutter med et gennemsnit på 39 minutter for en almindelig hovedforhandling af en anbringelsessag.
- Normalt imødekommes anmodninger om vidneførsel ikke. Advokaterne tillades ikke en gang at afhøre de fagpersoner, der har udfærdiget de erklæringer mv., der indgår i sagen.

Jeg er opmærksom på, at lovforslaget ikke indeholder en gennemgang af, hvorvidt lovforslaget lever op til kravene i Den Europæiske Menneskerettighedskonvention. Dette ville efter min opfattelse være yderst relevant.

Mine bemærkninger til de enkelte dele:

§ 1, nr. 1 og 2: Vedr. ændring af § 50: krav om autoriseret psykolog.

Vedr. ændring af § 59: krav om forældrekompetenceundersøgelse(FKU).

Den påtænkte lovændring er bl. a. begrundet med forældrenes retssikkerhed. Det bør efter min opfattelse nævnes, at lovændringen i særlig grad skal være til gavn for børnenes retssikkerhed, således at ingen børn fjernes fra deres familie, uden at dette er absolut nødvendigt.

Jeg ser med positive øjne på, at der i forslaget stilles krav om autorisation af de psykologerne, således at deres faglighed er af en høj standard, og således at deres arbejde kan påklages til psykolognævnet.

Det bør efter min opfattelse sikres, at udvælgelsen af psykologer ændres: Det opleves, at flere kommuner ensidigt udvælger den psykolog, der skal udføre den omhandlede FKU. Dette er med til at svække familiens opfattelse af uvildighed. Det anbefales derfor, at psykologerne ikke vælges af parterne i sagen, men at disse udpeges af uvildigt organ - for eksempel psykolognævnet.

Der bør ligeledes stilles krav til alder af FKU'en. Undertegnede er i en sag fra B/U i Randers blevet præsenteret for en FKU, der var omkring 17 år gammel. På trods af, at kommunen flere gange blev anmodet om en ny FKU, vurderede sagsbehandleren ikke, at der var sket en udvikling i forældre- evnerne. Det blev således reelt sagsbehandleren, der skulle vurdere forældreevnen.

I bemærkningerne til lovforslaget peges på behovet for, at sagen oplyses bedst muligt. For at opnå dette kan jeg tillige anbefale, at kravene til handleplaner skærpes, idet disse meget ofte er tynde og uden reelt indhold. Dette er efter min mening en væsentlig forudsætning for, at udvalget kan efterprøve det angivne formål med anbringelsen. Det vil også forbedre muligheden, at kommune og familie kan arbejde sammen ud fra en veldefineret ”problemstilling”.

§ 1, nr. 4: Vedr. ændring af § 64 om kommunens adgang til borgeres hjem uden retskendelse.

Det er en særdeles belastende oplevelse for et barn at blive flyttet fra sit hjem med sirener og blå blink. Dog kan det ikke udelukkes, at der i ganske særlige tilfælde er et akut behov for at tillade adgang til borgeres private hjem, selvom de ikke er mistænkte for et strafbart forhold.

Jeg finder det betænkeligt at udvide adgangen til, at en kommune uden retskendelse kan skaffe adgang til en borgers bolig mod dennes ønske, uanset om der er tale om forældres bolig eller barnets bolig. En så indgribende adgang bør som hovedregel alene kunne gennemføres ud fra en forudgående udarbejdet redegørelse vedrørende formålet samt en efterfølgende domstolsprøvelse heraf.

Det bør præciseres, at kommune og politi alene har adgang til hjemmet i overensstemmelse med de straffeprocessuelle regler, såfremt henvendelsen sker på baggrund af en mistanke om strafbart forhold.

§ 1, nr. 8: Vedr. ændring af § 65 om udvidelse af AS' egendrifts-kompetence.

Generelt er der efter min opfattelse flere problemer med AS's egendrifts-sager. For det første er det et problem, at familien mister en prøvelsesadgang, når beslutningen først træffes i ”2. forvaltnings-instans”. Dette er især blevet et problem, efter at folketinget i juni 2014 afskar retten til at anke sagerne til landsretten.

Når familien møder i egendriffs-sager i AS, foreligger der ikke en indstilling, som det er tilfældet i B/U. En indstilling fungerer langt hen ad vejen som et anklageskrift i en straffesag, hvorefter den tiltalte kan forberede sit forsvar. Ud fra indstillingen kan familien ”forsvare sig” til mødet i AS. Når der ikke foreligger en indstilling, skal børn og forældre forberede sig på at ”forsvare sig” mod alle AS’ sanktionsmuligheder.

I det konkrete forslag er det anført, at AS fremover egenhændigt skal kunne tage stilling til servicelovens § 71, herunder bl. a. retten til samvær og afbrydelse af kontakt. Det kan kræve en meget omfattende proces også at skulle ”forsvare sig” mod *alle* tiltag nævnt i § 65.

Der findes flere eksempler på det uheldige i, at AS kan gå ind i sagerne og omgøre disse. Et eksempel på dette verserede ved AS i 2017 og 2018 igennem flere omgange: En familie søgte at få hjemgivet deres børn, da de ikke mente at betingelserne for en anbringelse var opfyldt. Familien fik ikke medhold i AS, og de indbragte deres sag for Retten i Herning. Her fik familien medhold i, at betingelserne for anbringelse ikke var til stede, hvorfor børnene skulle hjemgives indenfor 3 måneder. Umiddelbart herefter blev familien indkaldt til en egendriffs-sag i AS. Her blev familien mødt af den samme medarbejder, som få måneder tidligere havde stået overfor dem i retten og procederet på at få børnene anbragt i yderligere to år, hvilket denne som nævnt ovenfor ikke fik medhold i. Her skulle både forældre og børn svare på, om de ville gå med til en frivillig anbringelse. Familien var vidende om, at AS havde kompetence til at anbringe børnene igen, selvom de lige havde fået dom for en hjemgivelse få måneder tidligere.

§ 1, nr. 9: Vedr. ændring af § 68 om behandling af hjemgivelsesanmodning.

Det fremhæves i bemærkningerne til lovforslaget, at:

”Da der tale om en indgribende afgørelse, er der fastsat skærpede indholdsmæssige og processuelle krav til en sådan afgørelse, herunder adgang til gratis advokatbistand for forældremyndighedsindehaveren og den unge, der er fyldt 12 år”

Vedr. de skærpede og indholdsmæssige krav vedtog folketinget i juni 2014 lov nr. 737 om ændring af bl. a. retsplejeloven og serviceloven. Baggrunden var en ”modernisering og effektivisering af sagsbehandlingen ved domstolene”. Dette skulle blandt andet gennemføres ved at begrænse retten til at anke. Krav under 20.000 kr. og sager, der ikke ser ud til at kunne vindes, skulle afskæres fra retten til at anke. Folketinget fandt, at sager om tvangsfjernelse af borgernes børn skulle henregnes blandt disse ”bagatelsager”, hvor retten til at anke blev ophævet i sådanne sager, således at anke fremover kun kan ske under ganske særlige omstændigheder og med procesbevillingsnævnets tilladelse. Dette blev begrundet med, at det var meget få afgørelser, der blev omgjort i Landsretten.

De lave omgørelsesprocenter skyldes ikke nødvendigvis, at sagerne ikke burde være anket. Årsagen kan meget vel være, at sagerne – efter min opfattelse – har fået en ganske summarisk og overfladisk behandling både ved de administrative myndigheder og ved domstolene.

I en dom fra Østre Landsret (afd. 6. B-1718-09) anmodede en advokat om, at der skulle afsættes 4 timer til sagen, som vedrørte tvangsfjernelse af et barn. Han ville blandt andet afhøre det anbragte barn. Derudover ønskede han enten en afhøring af sagsbehandleren eller en skriftlig redegørelse fra denne. Dette protesterede modparten imod. Landsretten bemærkede hertil, at ”sædvanlig tidsforbrug i tvangsfjernelsessager er 1½ timer, hvorfor en berømmelse på 2½ time må anses for fuldt tilstrækkeligt.”

Det blev bestemt, at barnet ikke skulle afgive forklaring. Landsretten begrundende dette med, at ”domstolene foretager en legalitetsprøvelse af Ankestyrelsens afgørelse”. Landsretten afskar også advokatens øvrige begæringer om bevisførelse. Landsretten udtalte herom: ”Der er ikke fremkommet oplysninger, som giver retten grundlag for at indkalde vidner eller indhente en erklæring fra den pågældende”.

Denne afgørelse har efter min opfattelse fået præcedens i dansk ret. Derfor bliver der i praksis, aldrig ført vidner i børnefjernelsessager. Dette hænger efter min opfattelse sammen med, at domstolene i praksis alene foretager den omtalte ”legalitetsprøvelse” og således ikke tager stilling til, om tvangsfjernelsen overhovedet er rimelig.

En legalitetsprøvelse er en prøve af afgørelsens retsgrundlag, myndighedens kompetence mv. Der bliver således ikke ved retten taget stilling til, om det er hensigtsmæssigt eller bedst for barnet, at barnet skal være tvangsanbragt. En advokat, der skal procedere i en anbringelsessag, skal altså ikke sige, at det er bedre, at barnet kommer hjem, fordi.... Her skal i stedet for eksempel blot procederes på, at kommunen ikke har hjemmel til anbringelsen. Domstolsprøvelsen bliver af de anførte grunde oftest irrelevant, idet der reelt ikke sker en prøve ved domstolene af, hvorvidt tvangsfjernelsen er hensigtsmæssig eller ikke.

Betragtningerne ovenfor kan virke noget teoretiske. Det har imidlertid meget stor betydning, om det i anbringelsessager kun kan prøves, om dommeren er dommer, om loven er ”lovlig”, eller om der i stedet prøves, om sagsbehandleren har truffet en fornuftig og god beslutning. Det er disse forhold, som fører til, at dommerne i landsretsafgørelsen citeret ovenfor ikke finder det er nødvendig, at der skal foretages afhøringer af barnet eller af sagsbehandleren – retten skal kun undersøge om Ankestyrelsen har truffet en legal beslutning.

Jeg finder det desuden problematisk, at det skal være forvaltningens beslutning, hvorvidt kravet om ”væsentlige ændringer af forholdene hos forældremyndighedsindehaveren eller barnet” er opfyldt. Dette bør ligeledes kunne prøves af en domstol. Samtidig kan ændringer hos anbringelsesstedet blive af så indgribende betydning, at dette også bør medføre en prøve.

Når lovgivningsmagten med L68 fremover ønsker en yderligere begrænsning af familiens prøvelsesret, kan jeg blive bekymret for, om de ”skærpede og indholdsmæssige krav” faktisk bliver en realitet, når prøvelsen både begrænses kvalitativt og nu også kvantitativt.